

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II (VI. Hafta)

**BÜYÜK TAARRUZ
ÇANAK/ÇANAKKALE OLAYI
MUDANYA MÜTAREKESİ
SALTANATIN KALDIRILMASI**

* BÜYÜK TAARRUZ

Sakarya Muharebesi sırasında çıkarılan Tekâlif-i Milliye Kanunu” ile millet, elinde bulundurduğu nakit parasını ve malının %40’ını Türk ordusuna vermiştir. Sakarya Muharebesi’ni kazanan ve moral gücü yükselen Türk ordusu, cephanesi azaldığı ve elinde yeterli araç-gereç bulunmadığı için, geri çekilen Yunan kuvvetlerini takip edememişti. Bu sırada Ankara, yeni siyasi faaliyetlere sahne olmaya başlamıştı. Ukrayna’dan bir elçilik heyeti Ankara’ya geldi. İki devlet arasında yapılan görüşmeler sonunda, TBMM Hükümeti ile Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti arasında bir antlaşma imzalandı. Birkaç gün sonra da Mustafa Kemal Paşa Buhara’dan gelen siyasi temsilcileri kabul etti.

- * Sakarya Zaferi sonunda, dūřmanın Anadolu'dan tamamen çıkarılabilmesi için, en az onun gücüne yakın bir güce sahip olmak gerektiği iyice anlaşılmıştı. Bu ise, Sakarya Muharebelerine katılan Batı Cephesi birliklerinin asker ve silah gücünün iki katı bir kuvvete çıkarılması demekti. Genel seferberliğin ilanı ile savaşçı sayısının arttırılmasına başlanılmıştı. Yeniden silah altına alınanlarla bir yandan birliklerin kayıpları gideriliyor, ancak bu pek kolay olmuyordu. Bu yüzden istenildiği kadar iyi gitmiyordu. TBMM ikinci defa Gazi Mustafa Kemal Pařa'nın Başkomutanlık görevini üç aylık bir süre için yeniden uzattı. Sakarya Zaferi'nin ardından Türk ordusunun kesin bir zafer kazanması için Yunanlar üzerindeki baskı ve taarruzunun devam etmesi gerekiyordu; nitekim bu amaçla bir seferberlik ilan edilse de ordunun işgal kuvvetlerine son darbeyi vurması için zamana ihtiyacı vardı. Ordunun güçlenmesi ve Yunan birliklerinin tamamen Anadolu topraklarından atılması Batı cephesindeki başarıya bağlıydı.

- * Doğu ve Güney cephelerinin kapanmasıyla buradaki askeri güç Batı'ya kaydırıldı ve ihtiyaç duyulan askeri güç bu yönde karşılanmaya çalışıldı. Sakarya Zaferi ile taarruz gücüne ulaşan Türk ordusu tüm gücüyle zafer için hazırlanıyordu. Yunan birliklerinin bu sıradaki faaliyetleri ise öncelikli olarak savunma durumuna geçmek ve müttefiklerinden yardım talep etmek yönünde olmuştu.
- * Fakat Yunanistan'ın en büyük destekçisi olan İngiltere bile bu konuda kendisinden beklenileni yerine getiremedi. Kamuoyunda Yunanlara karşı oluşan olumsuz hava, İngiltere Başbakanı Lloyd George'un tüm savaş teşviklerine karşı değişmiyordu.

* İtilaf Devletlerinin Dışışleri Bakanları, Türkiye ve Yunanistan hükümetlerine bir mütareke teklifinde bulunuyordu. Buna göre; Türklerle Yunanların üç ay için ateşkesi kabul etmeleri ve bu arada askerden arındırılmış bir bölge oluşturulması isteniyordu. TBMM Hükümeti bunu kabul etmediğini bildirince, İtilaf Devletleri Sevr Antlaşmasını hafifleten şu barış şartlarını ileri sürdüler: İzmir ile Batı Anadolu Türkiye'ye iade edilecek, Tekirdağ hariç Trakya Yunanistan'a verilecek, Türkiye'de askerlik zorunlu olmayacak ve doğuda bir "Ermenistan" devleti kurulacaktı. Misak-ı Milli'yi ana hedef olarak belirlemiş olan TBMM Hükümeti, bu teklifi kabul edemezdi. Türkiye, Misak-ı Milli'nin kabulünü İtilaf Devletlerine teklif ederek, onların bu önerisini reddetti.

- * Bu sırada Türk Ordusu, I. ve II. Ordu Komutanlığı adı altında iki kolda toplanmış ve taarruz hazırlıklarını tamamlamaya çalışıyordu. Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık yetkisi önce üç ay, daha sonra da süresiz uzatıldı. Ankara'dan ayrılarak Akşehir'de cepheye gelen Mustafa Kemal Paşa, burada gerekli denetimleri yaptı. Bu sırada İstanbul'dan Anadolu'ya kaçırılan ve ayrıca Doğu cephesinden getirilen silahlarla ordunun durumu güçlenmişti. Tekâlif-i Milliye Kanunu ile millet de imkânlarının önemli bir kısmını ordunun emrine vermişti.
- * Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa ve İsmet Paşa, hazırlanan taarruz planını bir defa daha incelediler. Genel Taarruza geçilmek üzere, bütün hazırlıkların tamamlanmasını kararlaştırdılar.

* Mustafa Kemal Paşa, Ağustos 1922 başında Yunanlara taarruz edileceğini bildirdi. 20 Ağustosta gizlice cepheye gelen Gazi Mustafa Kemal Paşa durumu kumandanlarla değerlendirmiş ve 26 Ağustos'ta taarruza geçileceğini bildirmiştir. Büyük taarruz, 26 Ağustos sabahı erken saatlerde bir baskın şeklinde başlamış ve Yunanların üstün kuvvetlerine karşı taarruzun daha ilk gününde Yunan Cephesi yarılmıştır. Yunanlar, tuttukları mevzileri bırakarak çekilmeye mecbur kaldılar. Yunan kuvvetlerinin önemli bir kısmı da Aslıhanlar civarında perişan edildi, Yunan ordusunun önemli bir kısmı dört taraftan sarılarak, Dumlupınar'da Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın bizzat idare ettiği Başkomutanlık Meydan Savaşı'nda büyük kısmı yok edilmiş, kalanlar ise esir alınmıştır (30 Ağustos 1922).

- * Yunan Ordusunun Başkumandanı General Trikopis, savaş meydanından kaçmayı başarmış, ancak iki gün sonra Türk kuvvetlerince esir alınmıştır. Böylece Türk ordusu, tasarladığı sonucu beş günde elde etmiş bulunuyordu. Gazi, 1 Eylül 1922'de şu ünlü emrini vermiş, “*Ordular, ilk Hedefiniz Akdeniz’dir, İleri...*” diyerek İzmir’i hedef göstermiştir
- * Yunanlar geri çekilirken Uşak, Aydın, Alaşehir ve Bilecik’i yakarak halka zulüm yapmışlardır. Yunan ordusu, Türkler karşısında tam bir hezimete uğramış ve Türk askerleri, 9 Eylül 1922’de İzmir’e girme başarısını göstermişlerdir.
- * Sonuçta Anadolu toprakları Yunan işgalinden kurtarılmış, Milli Mücadele’nin en önemli aşamalarından biri tamamlanmıştır.

* **Büyük Taarruz ile;**

- * Türk ordusunun taarruz gücü kanıtlanmış, kazanılan zafer savaşın ne kadar iyi yönetildiğini ortaya koymuştur.
- * İtilaf Devletleri devletin elinde kalan son toprak parçası olan Anadolu'yu ele geçirememiş, devleti parçalama planları başarısızlıkla sonuçlanmıştır.
- * Türk milletinin tam bağımsızlık önündeki engelleri ortadan kalkmış ve yeni Türk Devleti'nin temelleri atılmaya başlanmıştır.
- * Türk ordusunun bu zaferi sömürge altında yaşayan tüm milletlere örnek olmuş, İslam dünyasında da büyük etkiler yaratmıştır.
- * Savaştaki büyük başarılarından dolayı Fevzi Paşa'ya Mareşal, İsmet Paşa'ya da Orgeneral rütbesi verilmiştir.

ÇANAK OLAYI (ÇANAKKALE KRİZİ)

- * Büyük Taarruz sonrasında Mudanya Mütarekesine kadar geçen yaklaşık bir aylık süre zarfında gerçekleşen Çanak Krizi, Çanakkale Krizi, Çanak Olayı, Çanak Buhranı gibi adlandırmalara sahip olan bu olayı anlamak Mudanya Mütarekesi'nin maddelerinde neden Doğu Trakya'nın alınmasına dair ifadelerin yer aldığını daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır.
- * 1922 yılının Ağustos ayının sonunda başlayan Türk taarruzu sonucu Yunanlar Batı Anadolu'dan temizlenmiş, böylece İngiltere'nin Yakın Doğu politikası iflas etmişti. İngiliz artık Yunan yanlısı bir politika izleyemezdi, fakat Akdeniz ve Boğazlar üzerindeki menfaatlerinden de vazgeçemezdi. Bunun için de İngiltere'ye göre; Türklerin Çanakkale'ye doğru ilerlemesi ve Boğazları kontrolleri altında bulundurulmasının önüne geçmek lazımdı. Büyük Taarruz ve sonrasındaki gelişmeler Çanak Olayının gelişim sürecini etkilemiştir.

- * Daha önce bahsettiğimiz gibi Türk ordusu 26 Ağustos 1922'de son hücumu başlattı. Birkaç gün içinde Dumlupınar'a kadar ilerleyen Türk ordusuna Mustafa Kemal Paşa Başkomutan sıfatıyla «Ordular! İlk Hedefiniz Akdeniz'dir. İleri» emriyle bir bildiri yayımlayarak hedefin İzmir olduğunu belirtmişti. Türk ordusunun bu kadar hızlı ilerlemesi ve başarısından ürken Yunanistan, 2 Eylül tarihinde İngiltere'ye başvurarak Anadolu'yu boşaltmak karşılığında ateşkes sağlanması konusunda Türkleri razı etmesini talep etti. Fakat Türk ordusu herhangi bir ateşkes görüşmesine fırsat bırakmadan 9 Eylül'de İzmir'e girdi.

- * Ankara hükümetinin Yunanlara karşı bu son zaferi Türklerin Boğazlar'a yönelip Avrupa'ya geçerek İstanbul'u ve Trakya'yı ele geçirmesinden korkan İngiliz Hükümeti'ni telaşa şevketti. 7 Eylül 1922 tarihindeki İngiliz Kabine toplantısında Lloyd George Gelibolu'yu "*dünyanın stratejik olarak en önemli bölgesi*" olarak tanımlıyordu. Öte yandan Churchill'in düşüncesine göre eğer Türkler Boğazlar'ı ele geçirirse İngiltere Cihan Harbi sonrası başarısının meyvelerini kaybedecek ve yeni bir Balkan savaşı kaçınılmaz olacaktı.
- * 9 Eylül'de Yunanların klâsik tabirle İzmir'de denize dökülmesiyle vatan toprakları tamamen işgalden temizlenmemişti. İzmir'den sonra Bursa da işgalden kurtarılmış, sıra Boğazlar ve Trakya'nın kurtarılmasına gelmişti.

- * Türkiye Büyük Millet Meclisi orduları İzmit'ten İstanbul Boğazı, Balıkesir'den Çanakkale Boğazı üzerine doğru askerî harekâta devam edip son vatan topraklarını temizlemeye hazırlanıyordu. İngilizlerle Türkler arasında neredeyse savaş çıkacakmış kadar yakınlaştığı bu olaya Çanak Olayı denilmektedir.
- * 15 Eylül'deki İngiliz Kabinesi toplantısında Lloyd George ve Churchill diğer bakanları ikna ederek Kabineden Boğazlar'daki kuvvetlerin takviye edilmesi ve Türklerin Avrupa yakasına geçişinin engellenmesi kararının çıkmasını sağladılar.
- * Aynı zamanda Fransa, Sırbistan, Romanya ve İngiliz sömürgeleriyle de işbirliği yolları aranmasına da karar verildi. Bu amaçla Koloniler Bakanı Churchill, Lloyd George'un tam desteğini alarak, İngiltere'nin Boğazlardaki kuvvetlerini takviye niyetine işaret ederek sömürgelerinden askeri yardım talebini belirten bir bildiriye kaleme alıp İngiliz sömürgelerine gönderdi.

- * Fakat hem İngiliz sömürgeleri hem de İngiltere'nin yardım başvurusunda bulunduğu devletler Türklerin Milli Mücadele içerisindeki başarılarından dolayı yeni bir savaşı göze alamayacaklarını belirtmişlerdi. İngiliz halkı da artık savaş istemediklerini gösterilerle hükümetine duyurmaya çalışıyordu. İngiltere'de çıkan Daily Express gazetesi "*Halk, İngiliz ordularının Yakın Doğu'dan çekilmesini istiyor*" «*Halk Barış İstiyor*» şeklinde manşet ve yazılar yayınlıyordu.
- * Lord Curzon Müttefikler arasındaki sarsılmış olan ilişkileri düzeltmek için Fransa Başbakanı Poincare ve İtalya Büyükelçisi Count Sforza ile ardarda gerçekleştirdiği birkaç görüşme yaptı. İngiltere bu görüşmelerde de sonuç alamadı ve bu devletler İngiltere'ye Türklerle barış için mütareke yapıp derhal barış görüşmelerinin başlamasını tavsiye ettiler.

- * Sonuç itibariyle Türklere karşı savaşı devam ettirme hususunda yalnız kalan İngiliz Hükümeti geri adım atmak zorunda kaldı ve mütareke görüşmeleri 3 Ekim 1922'de başladı. Görüşmelerin ilginç bir yönü vardı ki o da Türkiye'nin karşısındaki taraf, Türkiye ile savaş halinde olan Yunanistan değil İtilaf Devletleri'ydi. Bu durum bile Türklerin sadece Yunanistan ile savaşmadığının önemli bir kanıtıdır.
- * Türkiye, Boğazlardaki tarafsız bölgeye asker gönderilmemesi ve Doğu Trakya'nın kendilerine verilmesi şartıyla görüşmeleri kabul etti.
- * İtilâf devletlerini temsilen İstanbul'daki işgal kuvvetleri komutanları ile TBMM Hükümeti adına İsmet Paşa başkanlığındaki heyet arasında Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı (11 Ekim 1922).

* Mudanya Mütarekesi esas itibariyle Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından boşaltılması ve Türk kuvvetlerine teslimi ile ilgili idi. Büyük Taarruzun kazanıldığı 30 Ağustos sonrasında başlayan bilhassa da Türk askerine İzmir'i hedef olarak gösteren Mustafa Kemal'in Çanak Olayı'ndaki tavizsiz duruşu ve basın yoluyla bu duruşunu tüm dünyaya net bir şekilde göstermesi bu olayın lehimize sonuçlanmasında oldukça mühim bir etkisi olmuştur.

* **NOT:** İngiltere siyasetinde yaşanan karışıklıkların yanı sıra Çanakkale Krizindeki başarısızlığının da etkisiyle Lloyd George istifa etti. İngiliz Parlamentosu da 26 Ekim'de kendini feshetti. Yapılan yeni seçimde Lloyd George'un başında bulunduğu Liberaller, Parlamento'da en az sandalyeye sahip olan grup oldu.

* **Mudanya Mütarekesi (11-15 Ekim 1922)**

Büyük Taarruzun ardından Uşak, İzmir, Eskişehir gibi yerler Yunan işgalinden kurtulmuş, geriye Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazların kurtarılması kalmıştır. Türk ordusu Batı Anadolu topraklarını işgalden kurtardıktan sonra Doğu Trakya'yı Yunanlardan; İstanbul ve Boğazları da İtilaf güçlerinden temizlemek için Çanakkale'ye doğru ilerlemeye başlamıştır. İngilizler karşısında her an bir savaş ihtimaline hazırlıklı olan Türk ordusu Edirne dahil Meriç'e kadar Trakya'nın boşaltılmasını talep etmiştir. Bu esnada Avrupa'dan beklediği yardım ve desteği göremeyen İngiliz Başbakanı Lloyd George'un savaş yanlısı politikası kamuoyu tarafından da desteklenmemiş, halk yeni bir savaş ihtimaline karşı tepki göstermiştir.

- * Fransa ve İtalya da Türk ordusu ile yeni bir mücadeleye girmek niyetinde değildir. Nihayetinde İngiliz General Harrington ve Mustafa Kemal Paşa'nın öngörülerini ve Trakya'nın boşaltılmasının kabul edilmesiyle herhangi bir çatışma yaşanmadan ateşkes görüşmeleri için taraflar arasında ortak karara varılmıştır.
- * 3 Ekim 1922'de Mudanya'da başlayan görüşmelerde Ankara Hükümeti'ni İsmet Paşa, İngiltere'yi General Harrington, Fransa'yı General Charpy, İtalya'yı da General Monbelli temsil etmiş; Yunanistan ise ateşkesi imzalamamış ancak daha sonra İngiltere'nin baskılarıyla ateşkesi kabul ettiğini açıklamış ve 14 Ekim'de antlaşmayı imzalamıştır.

14 maddelik Mudanya Mütarekesi'nin en önemli hükümleri:

- * Mütareke, imzalandıktan üç gün sonra, 14/15 Ekim gecesi yürürlüğe girecektir.
- * Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki silahlı çatışma sona erecektir.
- * Yunanlar Doğu Trakya'yı 15 gün içinde boşaltacaklar ve bölge, İtilaf Devletleri aracılığıyla 30 gün içerisinde Türk yönetimine devredilecektir.
- * Barış antlaşması imzalanıncaya kadar Türk ordusu Trakya'ya geçemeyecektir. Buna karşılık iç güvenlikle ilgili olarak sayısı 8000'i aşmayacak bir jandarma kuvveti gönderilebilecektir.

*** 11 Ekim 1922’de imzalanan ve 14/15 Ekim 1922’de yürürlüğe giren Mudanya Ateşkesi ile**

- * Türk ve Yunan ordusu arasındaki savaş hali sona ermiştir.
- * Yunan birlikleri Doğu Trakya’yı boşaltmayı ve bölgeyi Türk yönetimine devretmeyi kabul etmiştir. Böylece Türk ordusu Yunan birlikleri ve İtilaf güçleri ile herhangi bir mücadeleye girmeden Doğu Trakya’yı düşman işgalinden kurtarmıştır.
- * Türk Milleti ordusuyla birlikte düşmana karşı galip gelebilme gücünü tüm dünyaya göstermiştir.
- * Daha önce Ankara İtilafnamesi ile TBMM’nin ve yeni bir Türk devletinin varlığını kabul eden Fransa’dan sonra İngiltere ve İtalya da aynı yolu izlemiştir.

- * Megali İdeanın (Büyük Yunanistan'ın kurulması hedefi) en büyük destekçisi olan İngiltere Başbakanı Lloyd George Hükümeti görevden ayrılmak zorunda kalmıştır.
- * Türk Milleti Milli Mücadelesini siyasi nitelikli bir ateşkesle taçlandırmış, böylelikle Mondros Mütarekesi'nin Türkiye üzerindeki yaptırım gücü sona ermiştir.
- * Ankara Hükümeti, Boğazlar ve İstanbul üzerindeki Türk egemenliği konusunda tam olarak istediği sonucu elde edememiş, bu konular Lozan Barış Görüşmelerine bırakılmıştır.

* Birinci Dünya Savaşı'nın yenilen devletlerinden biri olan Türkiye, daha sonra Lozan Barış Konferansı'yla kesinleşecek başka bir başarı daha elde ediyordu. Savaş sonu barış düzenine ilk kez, karşılıklı ve eşit görüşme temeline dayalı bir değişiklik getirilmekteydi. Sevr Antlaşmasına karşı mücadelede, Türkler büyük bir başarı elde etmiş oluyorlardı. Ayrıca Türkiye, Doğu Trakya'yı geri almakla yeniden Avrupa topraklarına ayak basıyordu. Bu durum, Türklerin "Avrupa'dan atılması" politikasının da iflası demekti. Türk zaferi, nasıl Yunanistan'ın Anadolu macerasından sorumlu altı devlet adamının idamına yol açıtıysa, İngiltere'de de Lloyd George'ın siyasal sonu oldu.

* Mudanya Mütarekesi'nin ardından barış görüşmelerinin öncelikli olarak 20 Ekim 1922'de İzmir'de toplanması düşünülmüş fakat Ankara Hükümeti'nin bu teklifi kabul edilmemişti. Sonuçta konferansın 13 Kasım 1922'de Lozan'da toplanmasına karar verilmiştir. İşgal Devletleri tıpkı Londra Konferansı'nda olduğu gibi Ankara Hükümeti ile birlikte İstanbul Hükümeti'ni de konferansa davet etmiştir. İşgalci güçler bu yolla, iki hükümet arasında bir çatışma yaratarak kendi lehlerine bir takım sonuçlar elde edeceklerini düşünmüşlerdir. Nitekim bu ikili davet karşısında konferansta Türk Milleti'nin hangi hükümet tarafından temsil edileceği tartışılmaya başlanmıştır.

- * Bunun üzerine Sadrazam Tevfik Paşa, Ankara Hükümeti'ne çektiği bir telgrafta, konferansta izlenecek yol ile ilgili ortak kararlara varılması gerektiğini bildirmiştir. Milli Mücadele döneminde saltanatın varlığı ile ilgili herhangi bir adım atılması pek mümkün olmamıştır.
- * Bunun en önemli nedeni olarak, öncelikli hedefin düşmanın yurttan atılması gösterilebilir. Sonuçta Milli Mücadele'nin askeri safhası sona erdikten sonra, saltanatla ilgili tartışmalar Lozan Konferansı sürecinde su yüzüne çıkmıştır. Üstelik saltanat makamı üzerinde özellikle de İngiltere'nin yaptırımının olması tehlikelerin yeniden ortaya çıkabileceği anlamına da gelebilmekteydi. Bu yüzden saltanatın kaldırılması gerekliydi.

- * Bu süreçte Ankara Hükümeti'nin konferansta tek başına Türk milletini temsil etmesini sağlayan en önemli gelişme de saltanatın kaldırılması olmuştur.

* **Saltanatın Kaldırılması**

- * Mustafa Kemal Paşa, meseleyi Meclis gündemine getirmeyi uygun görerek arkadaşlarıyla Osmanlı saltanatının kaldırılması için önerge hazırlamıştır.
- * Verilen önergeler ilgili komisyonlarda görüşülürken saltanatın hilâfetten ayrılamayacağı tezinin savunulması üzerine Mustafa Kemal Paşa, söz almış ve “Efendim egemenlik ve saltanat hiç kimseye ilim gereğidir diye görüşmeyle tartışmayla verilmez. Egemenlik ve saltanat güçle ve zorla alınır. Şimdi de Türk milleti egemenlik ve saltanatını kendi eline fiilen almış bulunuyor. Bu bir oldu bittidir. Mesele zaten bir oldu bitti hâline gelmiş bir gerçeği açıklamaktan başka birşey değildir.” sözlerinden sonra taslak Meclise gönderilmiş ve Meclis'te oy birliği ile 1 Kasım 1922'de Saltanat kaldırılmıştır.

* **Saltanatın kaldırılmasıyla ilgili kanunda;**

- 1) 16 Mart 1920'den itibaren İstanbul'daki sözde hükümet ebediyen ortadan kalkmıştır denilmektedir. (Bu cümleyle 16 Mart 1920'de Osmanlı Meclisi'nin İtilaf devletlerinin işgaline uğradığı tarih hatırlatılarak bu tarihten itibaren sözde olan hükümetin artık resmen ortadan kaldırıldığı belirtilmektedir.)
- * 2) Hilafetin Osmanlı hanedanına ait olduğu ve halifenin Meclis tarafından seçileceği belirtilmektedir.
- * Padişah Vahdeddin, 17 Kasım 1922'de bir İngiliz savaş gemisi ile yurdu terk etti. Ardından Abdülmecid Efendi halife seçildi.
- * 1 Kasım 1922'de çıkarılan iki maddelik kanunla, 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgaliyle birlikte başlayan süreçte artık saltanat makamının hukuki olarak varlığının sona erdiği bildirmiştir. Böylelikle Lozan Konferansı'nda Türk milletinin tek temsilcisi TBMM ve onun belirlediği üyeler olmuştur.

- * Saltanatın kaldırılmasıyla beraber 600 yıllık Osmanlı Saltanatı sona ermiş ve milli egemenliğin gerçekleşmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır. Padişahın kişiliğinde toplanmış olan sultanlık (dünya işleri yönetimi) ile halifelik (din işleri yönetimi) birbirinden ayrılmış, dünya işlerinin yönetimine ait bütün yetkiler millet adına Büyük Millet Meclisi'ne verilerek Padişah'ın sultanlığı kaldırılmış, Padişah'ın sultanlık yetkileri kalmayınca, bu yetkiye dayanarak kurduğu hükümetin de varlık sebebi ortadan kalkmış, 4 Kasım 1922'de İstanbul Hükümeti'nin istifası ile birlikte Ankara'daki Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, artık fiilen tek temsilci olmuştur.
- * 1 Kasım 1922 günü Saltanatın kaldırılması sonrasında 17 Kasım 1922 günü son Osmanlı Padişahı Vahideddin, İngiliz Malaya zırhlısı ile Türkiye'yi terk ettiğinde, TBMM hemen harekete geçerek İstanbul'da Refet Paşa'dan Abdülmecid ile görüşmesini istedi ve sonrasında da TBMM'de yapılan oylama sonucu Abdülmecid Efendi Halife seçildi.
- * Böylece İtilaf devletlerinin daha önce Londra Konferansı'nda İstanbul Hükümeti ile Ankara Hükümeti arasında ikilik yaratarak Sevr'i biraz yumuşatıp kabul ettirme düşüncelerini tekrar Lozan Konferansı sırasında da yapma ihtimalleri kalmamıştır.